

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องลำเตี้ยหัวดอนตาล ตำบลดอนตาล อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ผู้ศึกษาได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

4.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของลำเตี้ยหัวดอนตาล ตำบลดอนตาล อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

4.2 เพื่อศึกษาบทบาทของลำเตี้ยหัวดอนตาลที่มีต่อชุมชน

โดยในการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของดนตรีของลำเตี้ยหัวดอนตาล ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ในด้านต่อไปนี้

4.1.1 การขึ้นต้นของบทเพลง

4.1.2 การบรรเลงซ้ำ

4.1.3 การเคลื่อนที่ของทำนอง

4.1.4 กลุ่มเสียงที่ใช้

4.1.1 การขึ้นต้นของบทเพลง

โดยทั่วไปในการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานจะมีการเกริ่นนำ โดยใช้เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง ได้แก่ แคน พิณ หรือ โปลง เป็นต้น ในการเกริ่น เพื่อเป็นการขึ้นต้นบทเพลง ซึ่งการขึ้นต้นบทเพลงนั้น เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับ การขึ้นต้นในการบรรเลงของเครื่องดนตรีชิ้นอื่น เพื่อให้มีความพร้อมเพรียง

ซึ่ง จากการศึกษาลำเตี้ยหัวดอนตาลพบว่า ลำเตี้ยหัวดอนตาลนั้นจะไม่มีเกริ่นนำ แต่จะมีการให้เครื่องดนตรีชิ้นใดชิ้นหนึ่ง อาจเป็นพิณ หรือ แคน บรรเลงทำนองในบทเพลงนำขึ้นมา ก่อน สีหอง หรือหนึ่งบรรทัด ขึ้นอยู่กับความพร้อมของนักดนตรี

โดยทำนองที่เป็นบรรทัดแรกมี ดังนี้

- - - ด	ล ม ด ร	- ม ร ด	ล ม ด ร	- - ซี่ ด	ล ม ด ร	ซี่ ม ร ด	ล ม ด ร
---------	---------	---------	---------	-----------	---------	-----------	---------

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงโน้ตเพลงบรรทัดแรก เตี้ยหัวดอนตาล

จากแผนภูมิที่ 4.1 แสดงให้เห็นทำนองในการขึ้นต้นของเพลงเดี่ยวหัวดอนตาล โดยอาจใช้ แคนหรือพิณ ในการบรรเลงนำมาก่อน อาจบรรเลง 4 ห้อง หรือ ทั้งบรรทัดก็ได้

4.1.2 การบรรเลงซ้ำ

การบรรเลงซ้ำ นั้นเป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป เนื่องจาก บทเพลงนั้นมีลักษณะสั้น ดังนั้นจึงต้องให้การบรรเลงซ้ำเพื่อให้บทเพลงมีความยาวตามต้องการ จากการศึกษาพบว่า การบรรเลงซ้ำในลำเตี้ยหัวดอนตาลนั้น มีดังนี้

1. บรรเลงซ้ำทำนองหลักหรือทำนองร้อง ของฝ่ายชาย และฝ่ายหญิง จะมีทำนองเดียวกัน สลับกันไปจนจบการแสดง
2. การบรรเลงซ้ำทำนอง เมื่อนำทำนองของลำเตี้ยหัวดอนตาลแต่ละทำนอง เขียนเป็นตารางตัวโน้ตจะพบว่า จะมีการบรรเลงซ้ำทำนอง ดังนี้

- - - ด	ล ม ด ร	- ม ร ด	ล ม ด ร	- - ซี่ ด	ล ม ด ร	ซี่ ม ร ด	ล ม ด ร
- - ซี่ ด	ล ม ร ซี่	ซี่ - ร ด	ล ม ด ร	- - ซี่ ด	ล ม ด ร	- ม ร ด	ล ม ด ร
- - ซี่ ด	ล ม ด ร	ซี่ ม ร ด	ล ม ด ร	- - ซี่ ด	ล ม ร ซี่	ซี่ - ร ด	ล ม ด ร

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงโน้ตเพลงทำนองหลัก

จากแผนภูมิที่ 4.2 ทำนองหลัก แสดงให้เห็นว่า มีการบรรเลงซ้ำ ในตัวของทำนองเพลง ซึ่งมีการซ้ำในบรรทัด และมีการบรรเลงซ้ำทั้งหมดของบทเพลง เพื่อให้มีความยาว ตามเท่าที่ต้องการ ในการแสดง

จากแผนภูมิที่ 4.2 เมื่อศึกษาวิเคราะห์พบว่า ห้องที่ 1-4 นั้นเป็นทำนองหลักที่ ถือเป็นประโยคที่เป็นประโยคหลักของบทเพลง และในห้องที่ 5-8 นั้น มีลักษณะคล้ายกัน เพียงแต่ใช้โน้ตเสียง “ซอล” มาประดับตกแต่งทำนอง ทำให้มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อย แสดงได้ ดังนี้

- - - ด	ล ม ด ร	- ม ร ด	ล ม ด ร
- - ซี่ ด	ล ม ด ร	ซี่ ม ร ด	ล ม ด ร

แผนภูมิที่ 4.3 แสดง การเปรียบเทียบ ทำนองห้องที่ 1-4 และ 5-8

นอกจากนี้ ยังพบการบรรเลงซ้ำ ในห้องที่ 5-8 ของบรรทัดที่สาม บรรเลงเหมือนกับห้องที่ 1-4 ของบรรทัดที่สอง และห้องที่ 1-4 ของบรรทัดที่ สาม บรรเลงเหมือนกับ ห้องที่ 5-8ของบรรทัดที่สอง

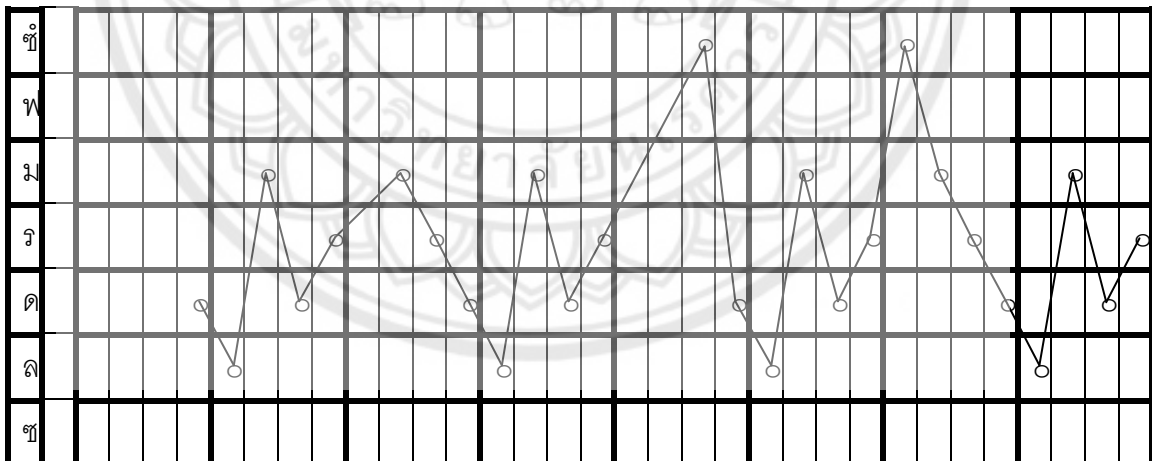
4.1.3 การเคลื่อนที่ของทำนอง

การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือรูปแบบทำนอง คือการเคลื่อนที่ของเสียงที่เชื่อมต่อกันเกิดเป็นทำนอง ซึ่งประกอบด้วยเสียงสูงต่ำสลับกันไป ตามความประสงค์ของผู้แต่ง การเคลื่อนที่นี้จะบ่งบอกถึงรูปร่างของเพลง ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์เกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของทำนอง เพื่อให้มองเห็นรูปแบบของทำนอง ในการเคลื่อนที่ในรูปแบบต่างๆ โดยใช้เส้นกราฟเป็นสัญลักษณ์ โดยวิเคราะห์ที่ละบรรทัด ดังนี้

กราฟแสดงการเคลื่อนที่ของทำนองทางสุดสะแนน

บรรทัดที่ 1 ทำนองหลัก

-	-	-	ด	ล	ม	ด	ร	-	ม	ร	ด	ล	ม	ด	ร	-	-	ซี้	ด	ล	ม	ด	ร	ซี้	ม	ร	ด	ล	ม	ด	ร
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	---	---

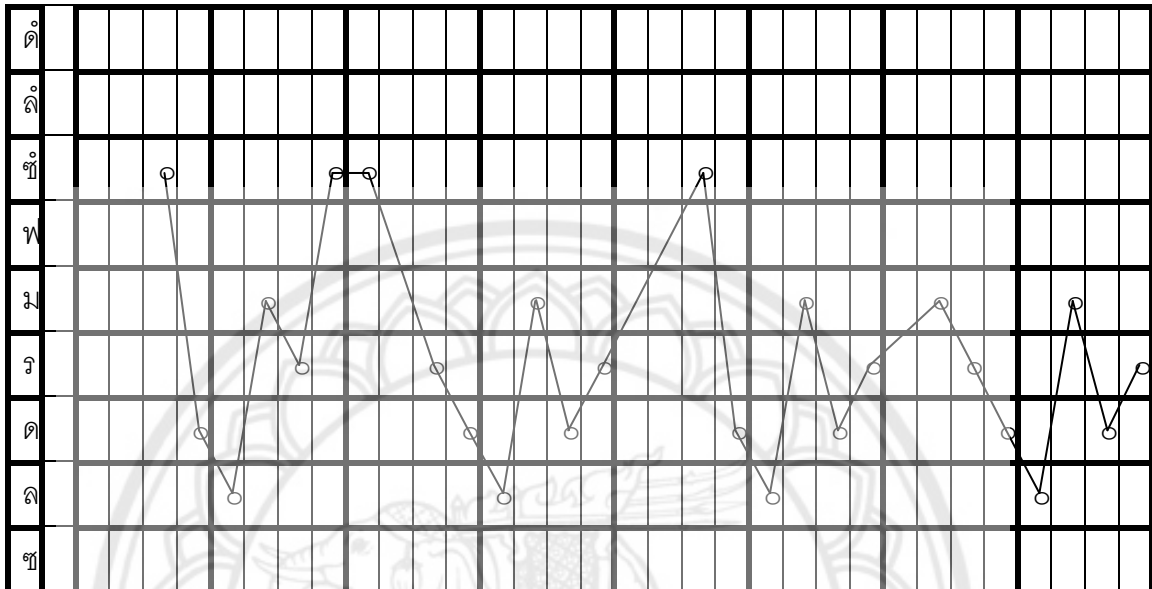

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงการเคลื่อนที่ทำนองหลักบรรทัดที่ 1

จากแผนภูมิที่ 4.4 แสดงการเคลื่อนที่ทำนองหลักบรรทัดที่ 1 แสดงให้เห็นว่า มีการเคลื่อนที่เป็นรูปสลับฟันปลา

บรรทัดที่ 2 ทำนองหลัก

- - ซี่ ด	ล ม ร ซี่	ซี่ - ร ด	ล ม ด ร	- - ซี่ ด	ล ม ด ร	- ม ร ด	ล ม ด ร
-----------	-----------	-----------	---------	-----------	---------	---------	---------

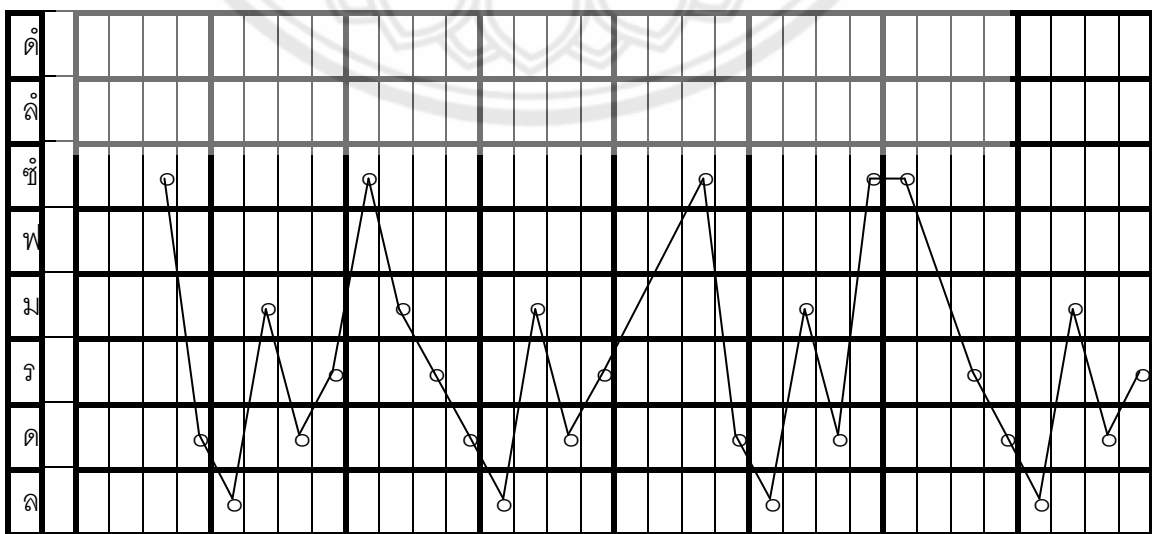

แผนภูมิที่ 4.5 แสดงการเคลื่อนที่ทำนองหลักบรรทัดที่ 2

จากแผนภูมิที่ 4.5 แสดงการเคลื่อนที่ทำนองหลักบรรทัดที่ 1 แสดงให้เห็นว่า มีการเคลื่อนที่เป็นรูปสลับฟันปลา

บรรทัดที่ 3 ทำนองหลัก

- - ซี่ ด	ล ม ด ร	ซี่ ม ร ด	ล ม ด ร	- - - ซี่ ด	ล ม ร ซี่	ซี่ - ร ด	ล ม ด ร
-----------	---------	-----------	---------	-------------	-----------	-----------	---------

แผนภูมิที่ 4.6 แสดงการเคลื่อนที่ทำนองหลักบรรทัดที่ 3

จากแผนภูมิที่ 4.6 แสดงการเคลื่อนที่ทำงานของหลักบรรทัดที่ 3 แสดงให้เห็นว่า มีการเคลื่อนที่เป็นรูปสลับฟันปลา

จากแผนภูมิทั้งสาม รูป แสดงให้เห็นว่า การเคลื่อนที่ของทำงานของเพลง เตี้ยหัวดอนตาล นั้น มีลักษณะเป็นรูปฟันปลา และมีการใช้กลุ่มเสียงเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

จากการวิเคราะห์ข้างบน ซึ่งเป็นทำงานของเพลงเตี้ยหัวดอนตาล ที่เป็นทางสุดสะแนน นอกจากนี้ เพลงเตี้ยหัวดอนตาล ยังสามารถบรรเลง ทางไปซ้ายได้อีก โดยแสดงเป็นแผนภูมิโน้ตเพลง ได้ดังนี้

ทำงานของเตี้ยหัวดอนตาล ทางไปซ้าย

ทำงานขึ้นต้น

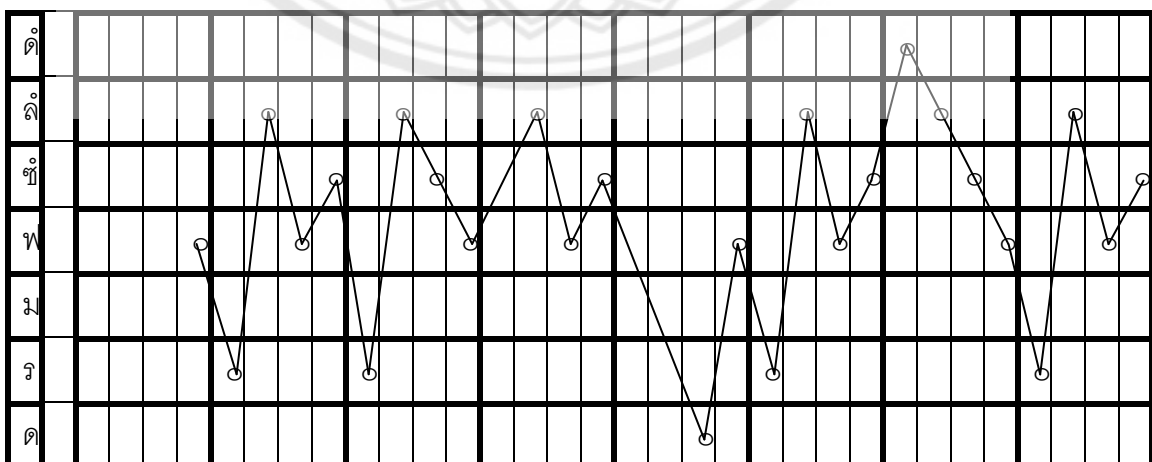
- - - ฟ	ร ลั ฟ ชั	- ลั ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- - ดั ฟ	ร ลั ฟ ชั	ดัล ชฟ	ร ลั ฟ ชั
- - ดั ฟ	ร ลั ชั ดั	ดั - ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- - ดั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- ล ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั
- - ดั ฟ	ร ลั ฟ ชั	ดัล ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- - ดั ฟ	ร ลั ชั ดั	ด - ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั

แผนภูมิที่ 4.7 แสดงโน้ตเพลงเตี้ยหัวดอนตาล ทางไปซ้าย

จากโน้ตเพลง ข้างบน นั้น สามารถนำมาแสดงเป็นกราฟ และ ทำการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

บรรทัดที่ 1 ทำงานหลัก

- - - ฟ	ร ลั ฟ ชั	- ลั ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- - ดั ฟ	ร ลั ฟ ชั	ดัล ชฟ	ร ลั ฟ ชั
---------	-----------	-----------	-----------	----------	-----------	--------	-----------

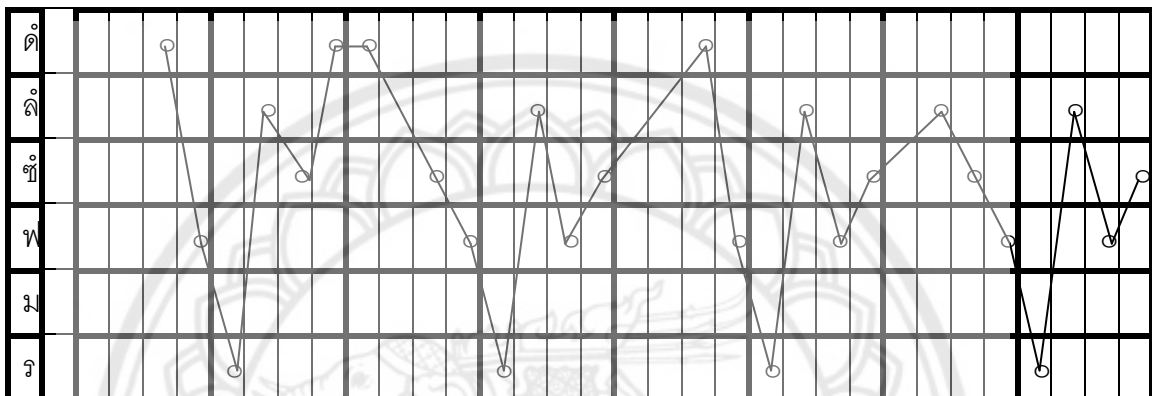

แผนภูมิที่ 4.8 แสดงการเคลื่อนที่ทำงานของหลักบรรทัดที่ 1

จากแผนภูมิที่ 4.8 แสดงให้เห็นการเคลื่อนที่มีลักษณะของการเคลื่อนที่ขึ้นลง เป็นรูปสลับฟันปลา ซึ่งคล้ายกับการเคลื่อนที่ของปลายเตี้ยหัวดอนตาลทางสุดสะพาน

บรรทัดที่ 2 ทำนองหลัก

- - ดั ฟ	ร ลั ช ดั	ดั - ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- - ดั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- ล ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั
----------	-----------	-----------	-----------	----------	-----------	----------	-----------

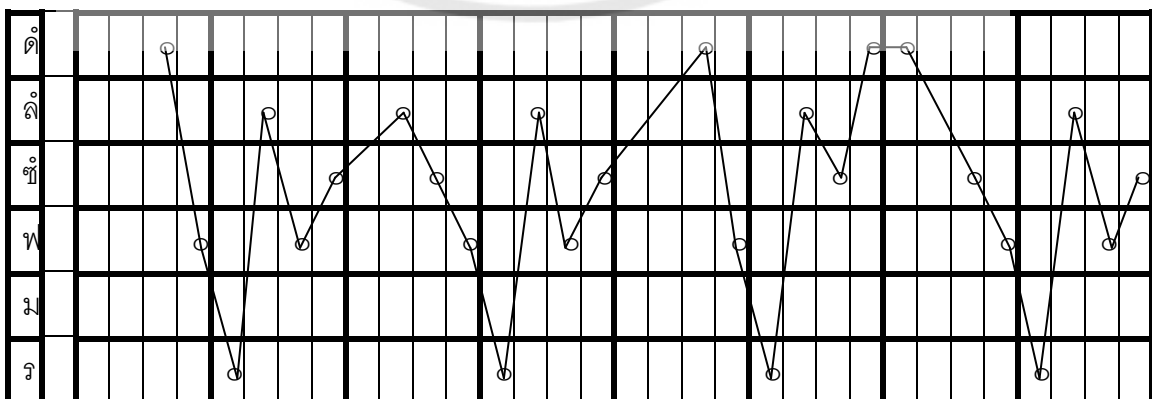

แผนภูมิที่ 4.9 แสดงการเคลื่อนที่ทำนองหลักบรรทัดที่ 2

จากแผนภูมิที่ 4.9 แสดงให้เห็นการเคลื่อนที่ของปลายเตี้ยหัวดอนตาล ทางไปซ้ายบรรทัดที่ 2 มีลักษณะคล้ายกับการเคลื่อนที่ของทำนองในทางสุดสะพาน

บรรทัดที่ 3 ทำนองหลัก

- - ดั ฟ	ร ลั ฟ ชั	ดั ล ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั	- - ดั ฟ	ร ลั ชั ดั	ด - ชั ฟ	ร ลั ฟ ชั
----------	-----------	-----------	-----------	----------	------------	----------	-----------

แผนภูมิที่ 4.10 แสดงการเคลื่อนที่ทำนองหลักบรรทัดที่ 3

จากแผนภูมิที่ 4.10 แสดงให้เห็นการเคลื่อนที่ของลายเตี้ยหัวดอนตาล ทางไปซ้ายบรรทัดที่ 3 มีลักษณะคล้ายกับการเคลื่อนที่ของทำนองในทางสุตตะแนน

จากการเคลื่อนที่ของลายเตี้ยหัวดอนตาล ทางไปซ้าย ที่แสดงในกราฟนั้น สามารถสรุปได้ว่า มีการเคลื่อนที่ คล้ายกับลายเตี้ยหัวดอนตาล ทางสุตตะแนน ทั้งทำนอง

4.1.4 กลุ่มเสียงที่ใช้

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเสียงที่ใช้ในลำเตี้ยหัวดอนตาล มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเสียง สุตตะแนน และ ไปซ้าย โดยเป็นลายหลักของแคน ซึ่งกลุ่มเสียงนั้นสามารถแสดงได้ ดังนี้

- 1) กลุ่มเสียงสุตตะแนน ประกอบด้วย ชลด_รม
- 2) กลุ่มเสียงไปซ้าย ประกอบด้วยเสียง รมฟ _ชล

จากการศึกษากลุ่มเสียงที่ใช้พบว่าตรงกับ กลุ่มเสียงที่ใช้ในการบรรเลงในลายหลักของแคนทั่วไป

4.2 บทบาทของลำเตี้ยหัวดอนตาล ตำบลดอนตาล อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

การลำเตี้ยหัวดอนตาลเป็นการแสดงที่ความผูกพันกับชาวบ้านมาเป็นเวลายาวนาน โดยธรรมชาติของคนตรีพื้นบ้านนั้นมีหน้าที่ในการตอบสนองต่อความเชื่อของคนในสังคมนั้น ซึ่งมองได้จากการรับใช้สังคมในด้านต่าง ๆ จากการศึกษพบว่าการลำเตี้ยหัวดอนตาลนี้ มีบทบาทความสัมพันธ์กับชุมชน โดยสามารถแยกได้ดังนี้

4.2.1 ให้ความบันเทิง

เป็นธรรมชาติของการละเล่นโดยทั่วไปอยู่แล้ว ที่มีหน้าที่ให้ความบันเทิงและความสนุกสนาน การลำเตี้ยหัวดอนตาลก็เช่นกัน พบว่าเป็นการละเล่นที่เล่นในชุมชน และกลุ่มชนของชาวบ้านที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต โดยมีการปรับปรุงพัฒนาในเรื่องของการบรรเลงและการแสดงเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะ การแสดงดังกล่าว ถือเป็นเอกลักษณ์ และเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชาวดอนตาล อย่างหนึ่ง ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

โดยในรูปแบบของการแสดงนั้น เน้นการบรรเลงดนตรี และการขับร้อง เป็นหลัก การฟ้อนรำนั้น ไม่เน้น ขึ้นอยู่กับ ความสามารถของผู้แสดง ดังนั้น การลำเตี้ยหัวดอนตาล จึงหนักไปทางการ

ขับร้องประกอบดนตรี ซึ่งเนื้อร้องนั้นจะเป็นการเกี่ยวพาราสิ ระหว่างชายหญิง เป็นการละเล่นที่ให้ความบันเทิงทั้งผู้เล่น และผู้ฟัง เพราะมีการใช้คำที่เป็นสองแง่สองง่าม หยาบโยนในบางครั้ง หรือมีการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม มาสร้างความบันเทิงในกลุ่มคนฟัง

ลำเตี้ยหัวดอนตาล เป็นทางเลือกทางหนึ่งของคนในสังคม ในการแสดงออก ถึงประเพณีอันดีงาม นั่นคือ ประเพณีการเกี่ยวสาว เพราะสังคมในอดีต โดยทั่วไปนั้น หญิงชาย ไม่สามารถถูกเนื้อต้องตัว หรือพูดจาเกี่ยวพาราสิ ไม่ได้ตามต้องการ ดังนั้น บทเพลงจึงเป็นทางออกอีกทางหนึ่ง ในการประพฤติปฏิบัติอันดีงาม จนกลายมาเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาของสังคม อีกทั้งการบรรเลงและการขับร้องดังกล่าว ยังได้กลายเป็นประเพณีในการเล่นดนตรี และการสันทนาการบันเทิงเรีงรมย์ ของคนในสังคม ก่อให้เกิดความสามัคคี และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม และนำไปสู่การสร้างสรรคึกิจการงาน หรือประเพณีอื่น ๆ อีก

4.2.2 การเล่นประกอบในงานเทศกาล

ตลอดปีของชาวอีสานนั้น มีงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับชีวิต เกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรมตลอดทั้งปี ซึ่งชาวอำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เองก็มีงานประเพณีต่าง ๆ เช่นกัน การลำเตี้ยหัวดอนตาลนั้น สามารถนำไปแสดงในงานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ ได้ทุกเทศกาล โดยมีขั้นตอนรูปแบบการแสดงคล้าย ๆ กัน โดยจะมีการเปลี่ยนเนื้อร้องให้เหมาะสมกับแต่ละงาน โดยลำเตี้ยหัวดอนตาล ได้กลายเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของการแสดงประจำชุมชน หรือท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

นอกจากนี้ในงานประจำปีต่าง ๆ การลำเตี้ยหัวดอนตาล จะถูกใช้เป็นการแสดงประกอบในงานนั้น ๆ เพราะการแสดงนี้ สามารถใช้คำพูดในการบอกเล่าเรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสามารถบอกวัตถุประสงค์การจัดงานให้แก่ผู้มาร่วมงานได้เป็นอย่างดี

จากเหตุผลข้างต้น จึงทำให้ในงานเทศกาลต่าง มีการนำการแสดงลำเตี้ยหัวดอนตาลเข้าไปประกอบเป็นส่วนหนึ่งของงานเทศกาล

4.2.3 เป็นเอกลักษณ์และสื่อสารมวลชน

การลำเตี้ยหัวดอนตาลนั้นมีเอกลักษณ์ที่มีการใช้เนื้อร้อง สร้างความประทับใจ ความสนุกสนาน จึงกลายเป็นสิ่งที่เป็นข้อมูลในการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของชาวบ้าน อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านบทเพลง อันเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่เป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนในสังคมในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น

ในเรื่องของการสื่อสารนั้น ลำไต้ยหัวดอลตาล จะทำหน้าที่ บอกกล่าวเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์เป็นบทร้อง โดยนำทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ข่าวสารบ้านเมือง เรื่องราวของประเพณี เรื่องราวความเป็นอยู่ อาหารการกิน ประเพณี ฯลฯ ล้วนถูกถ่ายทอดออกมาผ่านบทเพลงสู่ชุมชน บุคคล กลายเป็นเรื่องเล่าสืบต่อมา นับเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทรงคุณค่าอีกทางหนึ่ง

